

Тақриз
ба автореферати диссертасияи Лолаев Саймумин Шералиевич дар
мавзуи «Таҳқиқи раванди хлоронии силитсий бо чорхлориди
карбон», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои химия аз
руйи ихтисоси 02.00.04- химияи физики

Бо тараққисти илму техника ва васеъшавии доираи истифодаи воситаҳои электронӣ талабот ба истеҳсоли силитсийи дараҷаи тозагиаш баланд афзуда истодааст. Имruzҳо барои ҳосил кардани силитсийи дараҷаи тозагиаш баланд аввал силитсийи техникро ба намуди ҳосилаҳои тезбуҳоршавандааш табдил медиҳанд. Ба сифати пайвастаҳои силитсийдопта асосан тетрахлориди силитсий, трихлорсилан, дихлорсилан ва баъзаш тетрафториди силитсийро истифода мебаранд. Барои ҳосил кардани тетрахлориди силитсий таҷҳизоти маҳсусегардонданишудаи мураккаб истифода карда мешаванд, равандҳо дар ҳароратҳои баланд ва муддати тулонӣ мегузаранд, барои тоза кардани маводи истифодашаванда амалиётҳои иловагӣ гузарондан зарур аст. Аз ҷониби дигар солҳои охир дар ин самт шумораи мақолаҳои илмӣ кам ба назар мерасад.

Аз ин сабаб такмил додани роҳу усулҳои беҳтару хубтари ҳосилкунии тетрахлориди силитсийи дараҷаи тозагиаш баланд муҳим мебошад. Омузиши истифодаи хлорпайвастаҳои органикӣ барои хлоронии силитсий яке аз самтҳои нисбатан замонавӣ ба шумор меравад, ки дар маҷаллаҳои илмӣ оиди онҳо мақолаҳо қариб ки ба қайд гирифта нашудаанд. Бо ин мақсад дар таҳқиқот барои хлоронии силитсий чорхлориди карбон интихоб карда шудааст.

Аввалин маротиба раванди хлоронии силитсий кристаллӣ бо чорхлориди карбон омӯхта шуд, бартарии тарзи пешниҳодшуда нисбат ба дигар усулҳо муайян карда шудааст. Шароитҳои оптималии раванди хлоронӣ муайян карда шуда, таъсири ҳарорат, вақти хлоронӣ, таносуби массаҳои силитсий ва чорхлориди карбон ба раванди хлоронии силитсий дар автоклавҳои аналитикӣ муайян карда шуд, нишон дода шуд, ки зиёдшавии ҳарорат суръати раванди хлорониро метезонад. Барои тозакунии чорхлориди карбон усули конденсатсияи буғҳои сери он дар ҳароратҳои муқарарӣ пешниҳод карда шуд. Муайян карда шуд, ки бо чунин тарз чорхлориди карбон аз об, олудагиҳои хлоридҳои моддаҳои ғайриорганикӣ ва органикӣ

тоза мешавад. Таҳқиқоти эксперименталӣ доир ба ченкуни тағиیرёбии фишор ва ҳарорат дар дохили камераи реаксионии автоклав дар раванди хлоронӣ гузаронда шудааст. Раванди хлоронии силитсий бо ҷорхlorиди карбон бо ҳисобкуни параметрҳои термодинамикий асоснок карда шудааст.

Натиҷаҳои таҷрибавии кори мазкур барои ҳосил кардани ҷорхlorиди силитсийи сатҳи тозагиаш баланд истифода кардан мумкин аст. Барои бо роҳи барқароркунӣ ҳосилкуни силитсийи сатҳи тозагиаш баланд, ҷорхlorиди силитсий бо тарзи пешниҳодшуда ҳосилкардашударо татбиҷ намудан мувофиқи мақсад мебошад. Маълумотҳои аз натиҷаи таҳқиқоти илмӣ гирифташударо минбаъд барои ҳосилкуни хлоридҳои беоби моддаҳои дигар мавриди истифода қарор гирифта метавонанд.

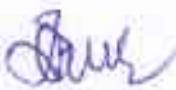
Қайд кардан ба маврид аст, ки дар баробари дастоварду комёбихо ва хулоسابарориҳои мувофиқ, дар кори мазкур баъзе баъзе носаҳҳехиҳо мавҷуданд. Дар қисми эксперименталии диссертатсия тарзи муайян кардани хлор шарҳ дода шуда бошад ҳам, боз дар боби ҷор тарзи титронии миқдории он муфассал зикр гардидааст, ки онро муҳтасаран ифода кардан кифоя мебуд. Дар автореферат ҳатоиҳои имлой ва техникий ба назар мерасанд. Норасоиҳои зикргардида ба моҳияти илмии рисола таъсири манғӣ нарасонида, ба сифат ва сатҳи сахҳҳеҳияти кори илмӣ таъсиргузор нестанд.

Автореферати диссертатсия хуб тарҳрезӣ шудааст, қисмати илмию амалии он бо натиҷаҳои муҳокимашуда ба ҳам мувофиқанд. Хулосаҳо муаллиф натиҷаҳои асосии дар рафти ин таҳникот ба даст омадаро комилан ва дуруст инъикос мекунанд. Умуман, реферат диссертация таассуроти хуб мебахшад. Аҳамияти асар ба таври боварибахш асоснок карда шудааст, кимати илмию амалии асар инкориашаванда мебошад. Мақолаҳои илмии ба нашр расондаи муҳаққиқ мазмун ва муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос мекунанд.

Вобаста ба шарҳу тавзехҳои дар боло овардашуда автореферати диссертатсияи мазкур ба талаботи Комиссияи олии аттестационии назди Президента Ҷумҳурии Тоҷикистон пурра ҷавобгу буда, муаллифи он Лолаев Саймумин Шералиевич барои дарёфти

дараачаи илмии номзади илмҳои химия аз руи ихтисоси 02.00.04 -
химиюи физики сазовор аст.

Доктори илмҳои химия, профессор,
ходими пешбари лабораторияи химияи
пайвастагиҳои калонмолекулии
Институти кимиёи ба номи В.И. Никитини
Академияи Миллии илмҳои Тоҷикистон

 Муҳидинов З.К.

Суроғ: 734063, ш. Душанбе, кучи Айн 299/2

Телефон: (+992 37) 225-80-95, (+992) 93 488 48 43; (+992) 919 72 33 66

E-mail: zainy@mail.ru

Имзои Муҳидинов Зайниддин Камаровичро тасдиқ мекунам:

Сардори шӯбаи кадрои Институти кимиёи ба номи В.И. Никитини
Академияи Миллии илмҳои Тоҷикистон

